

Сувій ПОЛОТНА

ІРИНА СЕНИК

Ірина СЕНИК

СУВІЙ ПОЛОТНА

ПОЕЗІЇ

Замілятон - Онт.

Окс Л.В.У

віг

Ірина Сеник

27.07.90

СПІЛКА
НЬЮ-ЙОРК
1990

Мистецьке оформлення орнаментами авторки.

Обкладинка Григорія ГЕРЧАКА

**Iryna SENYK
SCROLL OF LINEN
POEMS**

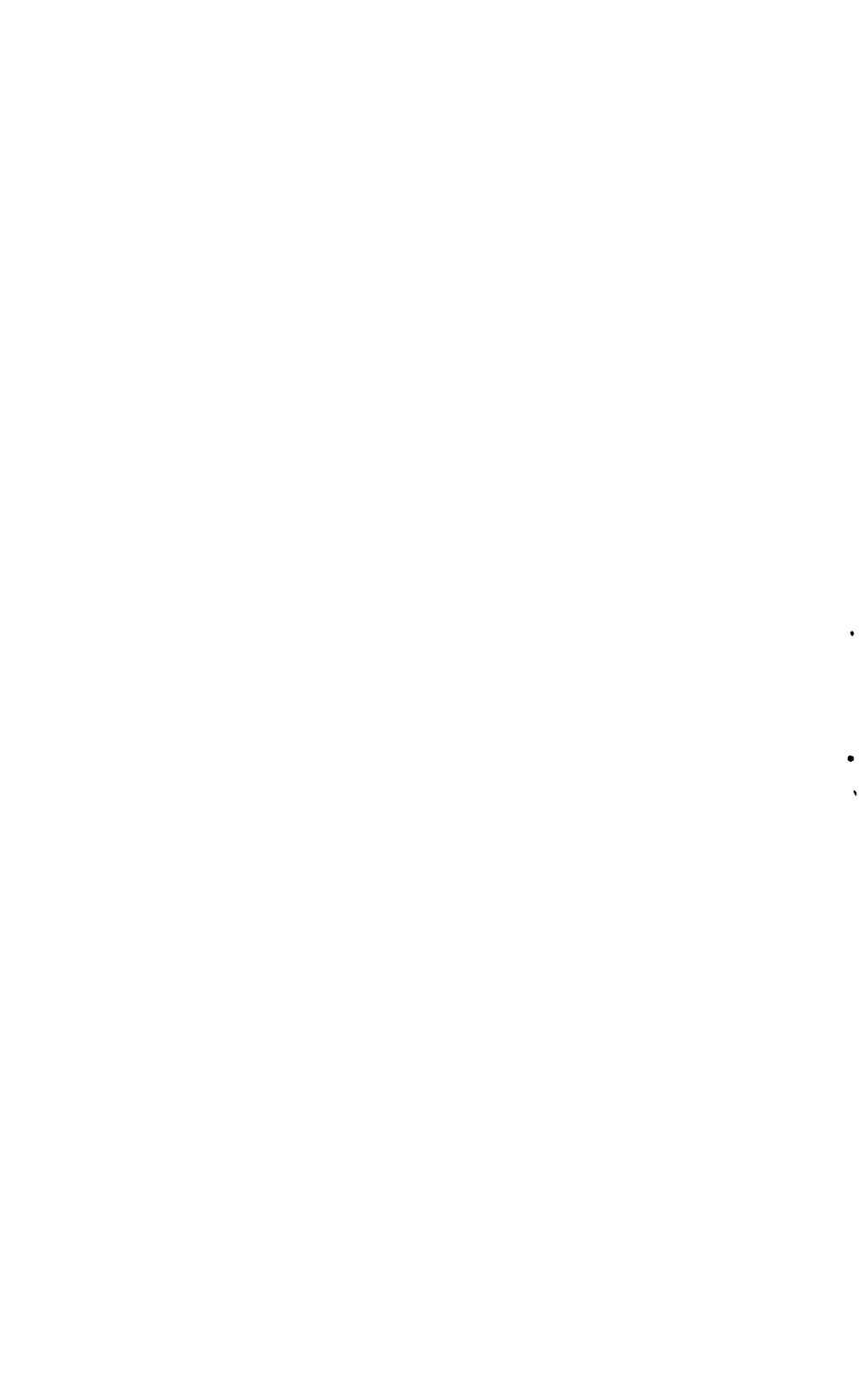
**SPILKA
New York, 1990**

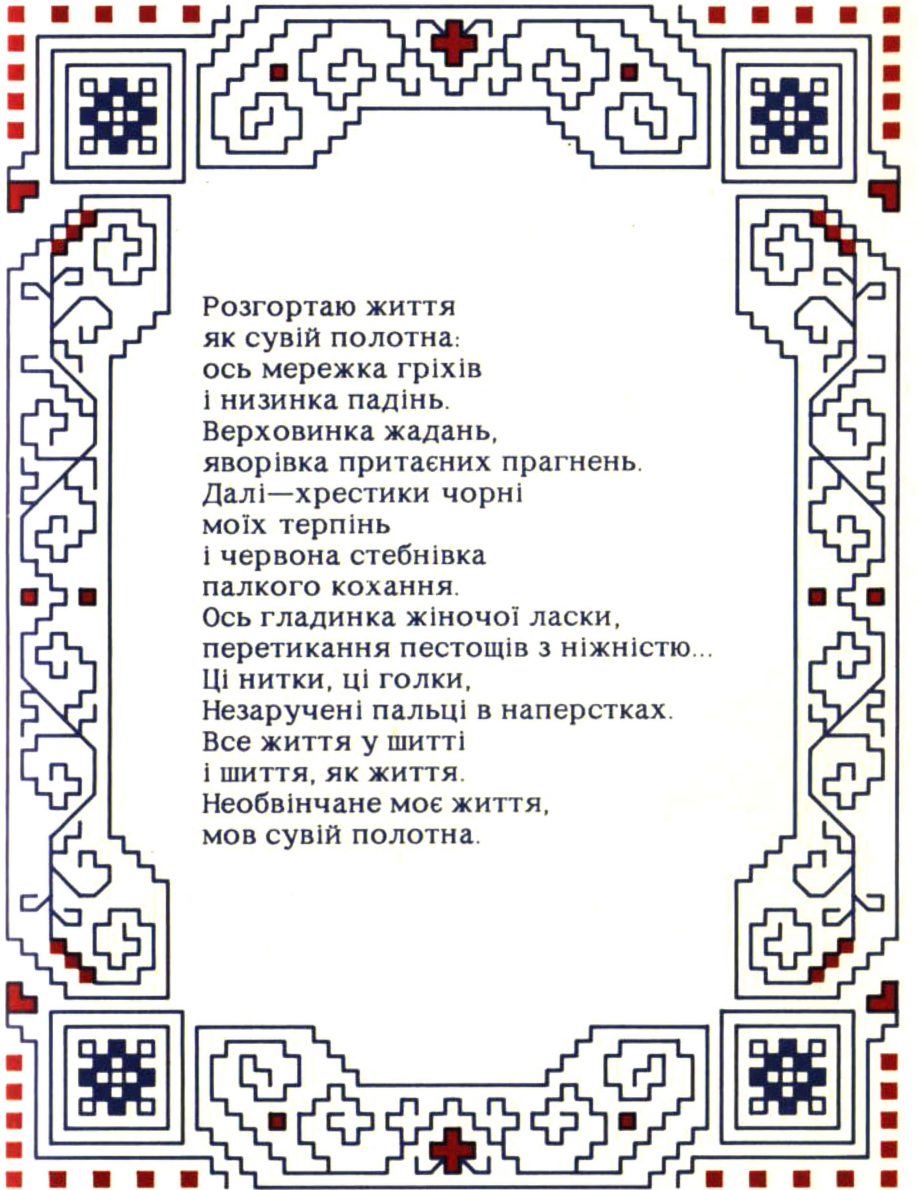
**All rights reserved.
Copyright © 1990 by Iryna Senyk and Spilka.**

ISBN 0-86725-011-9

ПАМ'ЯТІ СЕСТРИ ЛЕОНІДИ

Розгортаю життя
як сувій полотна:
ось мережка гріхів
і низинка падінь.
Верховинка жадань,
яворівка притаєних прагнень.
Далі—хрестики чорні
моїх терпінь
і червона стебнівка
палкого кохання.
Ось гладинка жіночої ласки,
перетикання пестоців з ніжністю...
Ці нитки, ці голки,
Незаручені пальці в наперстках.
Все життя у шитті
і шиття, як життя.
Необвінчане моє життя,
мов сувій полотна.

Ірина СЕНИК, м. Івано-Франківськ, 1972 р.

ЕПІЗОД ІЗ ЗАКАПЕЛКІВ ПАМ'ЯТИ

Йшов вересень 1946 року. Ні, ні, не той вересень у моєму дорогому Львові. Дорогому, але ой як далекому і невідомо на скільки років втраченому. Що там Бальзак і його "Verlovene Ilusionen"... Тут навкіл таєжні привиди.

З ранку до ночі важка праця. Вимучені тіні дівчат, напівголодних, напівроздягнених, згорблених над примерзлими скибами сибірської землі. Земля примерзла. З неба осипаються холодні зірки снігу, а руки поздирані до крові. А тими руками ще треба й треба порпати турнепс, буртувати його. Буде табірна баланда на завтра, на післязавтра, на довгі 10 років...

Вириваєш турнепсину за турнепсиною, а думки там, у недалекому Тайшеті. У табірній лікарні—хвора сестра. Закон... І приходять раптово слова непотрібні: "Законы Аллаха, законы Аблая, законы кровавого Николая"... А тут? Які тут закони? "Закон—тайга!". За цим законом рідним не можна бути разом...

Розтягнулася колона обірваних і змучених жінок. Кожна додумує свою думу гірку, ледь переставляючи ноги, а до зони ще так далеко. Над усім цим лине груба лайка, цокають затвори гвинтівок: "Шаг вперед, шаг назад... считается побегом. Конвой стреляет без предупреждения!..".

У сутінках ночі зачорніли вишки щербаті, вирисувалися табірні ворота... Швидше б на нари...

І раптом! Боже мій, Боже! Серце, чому не розірвешся? Біля воріт стоїть і чекає на мене—моя сестра! Тисяча запитань: "Як? Чому? Чи надовго?" Але покищо не до відповіді.

По лиці Льоні котяться сльози. Але це не сльози, це перли. Чому їх ніхто не збирає?

Скупі обійми і такі болючі слова падають серед ночі: "Іруню, яка ж ти мізерна! Яка ж ти обдерта! Яка ж ти змучена!". А я за тою важкою щоденною працею й не зауважила, що на моєму тілі заяложені «б/у»* кальсони, що про-

* Ношені (рос. бывшие в употреблении).

пахли чужим потом, просочилися чужим брудом, а на ногах дерев'яні, сорок другого розміру черевики; випалена, засмальцьована тілогрійка, а на голові обірвана вушанка.

Те сестрине "Іруню" до сьогодні відлунює у мому серці.

Ще добре й не наговорилися на голих нарах, а вже гонг на вахті роздер сірий табірний ранок.

Цього ранку "висватав" нас агроном на "легку" роботу. Як справжнісінький львівський жидок, він захвалював, що робота добра, що дістанемо по 1 кг хліба, аби лише чесно працювали, не крали, не несли в зону.

Не збагну й досі, чому він із тисяч дівчат вибрав саме Льоню й мене.

Вивів нас конвой у "зону оцеплення", де стояла шопа дерев'яна. І запало слово: "12 кошиків перебрати—і норма готова".

Нас зачинили. Я оглянула гори цибулі, якої так жадібні були в'язні, але жодна цибулина не пролізла крізь звужене горло. Я не розумілася на всіх тих сортах, які треба було вибирати. Льоня теж. "Продовольчий, насінний і ще, ще якісь сорти, від яких нестерпно боліла голова. А Льоня, як та куріпка, сиділа тихенько і кидала в коші цибулину за цибулиною.

Мені не хотілося... Я була вкрай змучена, заморена. Хотілося одного: аби кості на один мент відпочили. Побачивши тулуп, я радісно запропонувала сестрі: "Давай відпочинемо!". А вона, ще не навчена табором до брехні, неробства, сумно глянула і сказала: "Іруню, як ти можеш, то така добра робота!".

Сестро, сестро! Хоч ми однієї крові, а доля нам судилася різна. Ти зі своїм хворим серцем їздила з лікарні в лікарню, а я пленталася на лісоповал, слюду, шпалозавод...

До сьогодні бачу Твої добрі, засмучені очі. Твоя делікатність, Твоя лагідність на тлі табірному бруді, як ясна Зоря Провідна. Я знала, що ми довго не будемо разом, що Тебе знову відвезуть у лікарню, а я? Мені раз, єдиний раз за табірний строк випало щастя полежати на чиємусь кожусі, забутися, не думати про довгі 9 років непосильної праці. Пробач, сестричко, що я не послухала Тебе. Не мо-

гла опертися спокусі несподіваного хвиливого відпочинку.

Думаючи про ті віддалені часи в далекій від дому, глухій тайзі, бачу, як зринає Твій образ, і чую Твої слова: "Яка то добра робота, Іруню!".

А тих "добрих" робіт перекочувалося чимало. Я ще раз скуштувала табірної баланди, ще раз наслухалася вщерть табірних етапних лайок... І можливо, що вижила завдяки Тобі, сестричко, бо там, з висот дивилися на мене благально Твої добрі очі, а Твоє ласкаве "Іруню" заставляло мене йти вперед, не занурюватися у вічну ніч.

Леоніда СЕНИК під час заслання в Сибіру, 1957 р.

ЛЕОНІДІ В АЛЬБОМ

*А я Твоїм ім'ям
Крок кожен освячую,
Забувши про все, що сумтне.*

Це скромне видання авторка присвячує пам'яті своєї сестри Леоніди—Льоні, як ми називали її в школі.

Леоніду Сенік "визволителі" Західної України заарештували і засудили на довгі роки, так само, як і всю родину, в тому числі неповнолітнього брата Романа, матір, Ірину. Серце Льоні не витримало нестерпних обставин каторги і 10 лютого 1962 року перестало битися.

Льоня, Зоня і я сиділи на одній гімназійній лавці. Льоня була як на свій вік поважна. Лекції відповідала поволі, розсудливо. Середнього зросту, з ніжним овалом обличчя, з блакитно-сірими очима і важкою золотавою косою довкруг голови.

Кожній із нас судилася своя доля. Льонина доля була їй жорстокою мачухою.

"Над моїм письмовим столом висить її давня фотографія,—пише Ірина.—Робив її на засланні покійний доктор Панчишин. На звороті одне-однісіньке, скупе, але яке ж промовисте слово: Льореляй".

"Пам'ять—така химерна штука,—продовжує Ірина.—Вона веде людину в хащі подій і вибирає не лише яскраві промінчики, але й сумні. Отже, вернуся до тих припорошених інеєм пам'яті років. Перелякана мама розбудила мене. Ми підняли знепритомлену Льоню. Вилив крові в мозку відібрав їй мову. Її благальні очі і повна свідомість краjali моє серце. Я ні на мить не відходила від неї—аж зрозуміла, що моя люба сестра...згасла!".

Поховали її за нашим звичаєм, Панахиду правив священник-засланець. І виріс на чужині ще один горбок, посадили калину і барвінок...

"Згодом з останнього спромоглася і замовила пам'ятник, а людям здавалося це нечуваним нахабством... Моя найбільша мрія—домогтися перевезти прах Леоні-

ди і Мама в Україну. Не знаю, чи вдасться мені це здійснити”.

”Тюрма з’їла мого батька, мою матір і сестру. Тюрма підірвала здоров’я мого молодшого брата і моє. А все ж таки хочеться сказати, що вона гартувала людей духово”.

”Певно, Господь почув мої мольби і подарував мені неабиякий скарб: довготерпіння”,—закінчує Ірина.

Відходить у забуття пам’ять про великих патріотів, про незламних людей. Ім’я їм, мабуть, мільйони. Це люди, що відважилися сказати правду у вічі найжорстокішому на землі режимові.

Надіємося, що добрі люди в Україні збиратимуть відомості про тих, що безслідно загинули, зморені хворобами чи поторощені танками. Хто доведе їм провину? Адже любити свій народ—хіба це гріх?

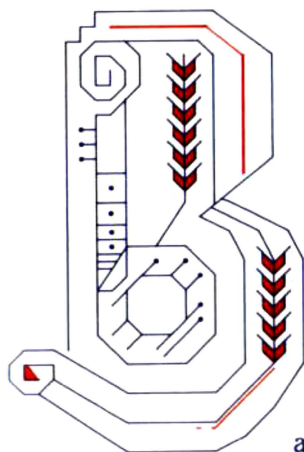
Вірю, що сповниться мрія Ірини-Орисі. Китиці квітів будуть завжди свіжі на могилах її Рідних на вільній землі.

НАТАЛКА

В
МОЇМ
СЕРЦІ

*Зліва направо: сидять—Леоніда і Марія (мати) ;
стоять—Роман та Ірина СЕНИКИ.
Під час заслання в м. Анжеро-Судженськ Кемеровської
обл., кінець 50-х років.*

адрімало моє сонечко
Унезбагнених світах
Я без тебе, рідна Льонечко,—
Сирота.

Я без тебе, мій Романочку,
Свій сумний верстаю шлях.
На світанку, на світаночку
Вся в сльозах.

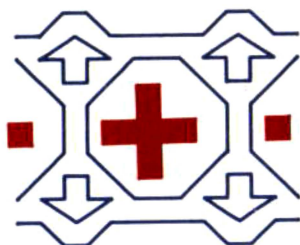
Я без тебе, моя матінко,—
І дитя і не дитя
Прожила в сирому затінку
Півжиття.

Як мені без тебе ,таточку,
У провалля йти?
Де ж бо серця твого цяточку
Віднайти?..

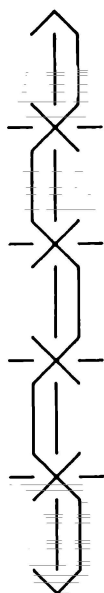
ТРІОЛЕТ

Ти мій світлично-дев'ятий вал
і моє небо, мабуть, десяте!
В моєму серці кохання шквал,
ти мій світлично-дев'ятий вал,
ти моє сонце, сонце вусате.
Ти мій світлично-дев'ятий вал
і моє небо, мабуть, десяте!

В моїм горлі
 клин-клинок,
В грудях щем і трепет.
Як нести думок вінок
Крізь оті вертепи?

Ви стомилися,
лягли
 тільки відпочити,
А я мушу вперто йти
і вінок Вам положити.
Я вплела туди
свій біль,
сліз лелітки дрібні.
Спіть, голубонько,
Різдво—
 постелило
 сніги срібні.
Спіть, голубонько,
Вітри
колядують Святу Зірку...
Вітре, вітроньку,
зітри
 той євшан,
бо гірко...
 В моїм серці
 клин-клинок,
В грудях щем
 і трепет.
Як нести думок вінок
крізь оті вертепи?

Замість дротів
Легіт полів—
Тобі, Ірино!

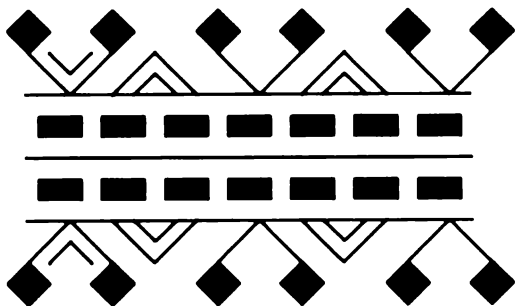
А замість ґрат
небо Карпат—
Тобі, Ірино!

Замість заслань
щедрість бажань
Тобі, Ірино!

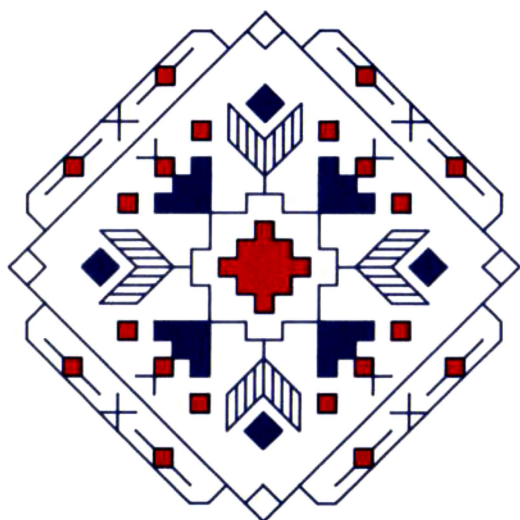
Від забуття,
радість життя—
Тобі, Ірино!

В день іменин
добрих новин—
Тобі, Ірино!

СМІЄТЬСЯ
ХОЛОДНИЙ
СИБІР

Шість моїх зим
В кайдани закує лютий Лютень,
Шість моїх весен
відвезе човном
Весняний Травень
в забуття,
Шість моїх літ,
як шість засушених снопів,
зісушить Літечко спекотне,
Шість Листопадів
Відірветься від Дерева Життя—
і клітка спорожніє.

Під зорями чужими
Самотність наша дозріває.
А ми задивлені у ніч
Карбуємо журбу років в'язничних.

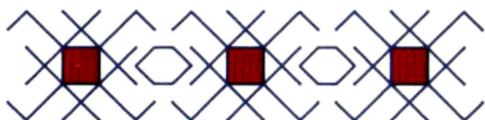

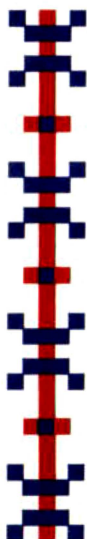
Важкою грудю у грудях Грудень,
Січе немилостиво серце Січень,
Люто регоче з мене Лютий,
Брунькує Березень надій бруньками,
Килими трав тче зелен Квітень,
Запалює свічки каштанів Травень,
Ворожить Червець доленьку червцеву,
До думок липне медовий Липень,
Серпи нагострює гарячий Серпень,
Мережить Вересень осінню павутину,
Жовтіє під ногами Жовтень,
Листопад замітає листя на стежках життя.

У храмі, що куполом йому
в'язнична стеля,
іконостасом—помарнілі лиця
жінок; страждаючих надміру,
проси всепрощення.
І день, і ніч проси.
Проси, проси за ту недосконалість,
що ткалася роками довгими
і павутиною обмотувала душу.
На віттарі із чорних нар
у суетливий темний час
проси прозрінь, очищення проси,
проси пройнятися довготерпінням
у храмі, що куполом йому
в'язнична стеля.

В ідальні грає програвач
Мелодії пливуть,
як хмари...
На платівці серця—
Життя
обірваний ноктюри.

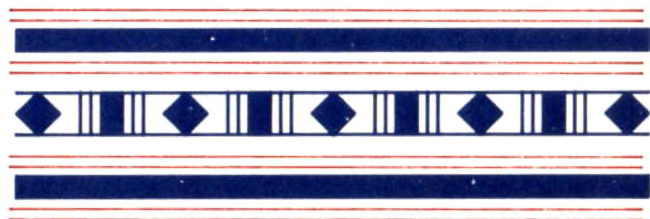
Прийшли вже по мене конвої.
В серці тривожний відчай
Не допоможуть слізеньки твої
Рідна сестричко, прощай!

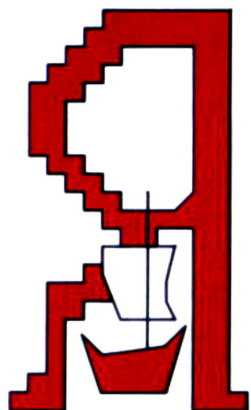
Люба, глузує з нас доля
Сміється холодний Сибір
Та нам усміхнеться ще воля
Моя сестричко, повір!

СТАККАТО
МОГО
СЕРЦЯ

Ти відлучись на мент від своїх справ
І вслухайся в стаккато мого серця.
на мене сиплеться століть жорстокість,
А я через років скакалки скачу.
Хоч каламутять хмари сонце,
Я сію незабудьки і конвалії
У світа мого майбуття.
Вже більше не тремчу
від холоду життєвих лабіринтів,
Бо опромінює мене щодня
Твоєї ніжності усмішка, а синій вітер несе мені
незайманих обіймів пружність.
Маліє тягарів верблюжий горб,
Ти чуєш?
Я пройду крізь ніч і терня
І принесу тобі духмяність моїх дум,
Лиш відірвись на мент від своїх справ
І вслухайся в стаккато мого серця.

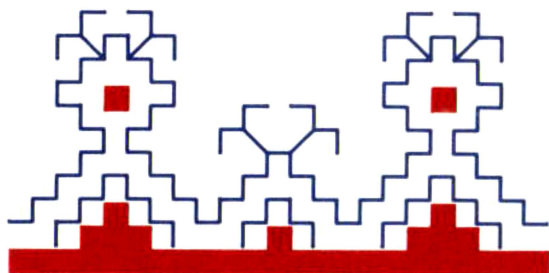

к щемно торкнулась твоя приязнь
серця.

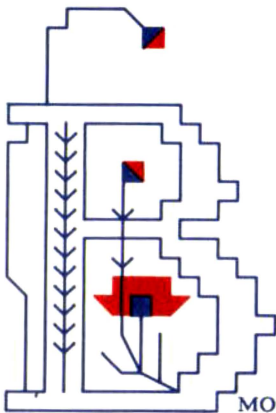
У моїй пам'яті зринають барви доброти,
яку ти непомітно випромінював
при зустрічі зі мною.

За океаном моїх почувань
тобі не вбачити тривоги
і болю тихого вітрила обважнілі.

А я щоденно йду туди,
де твоя приязнь торкнулась щемно
серця.

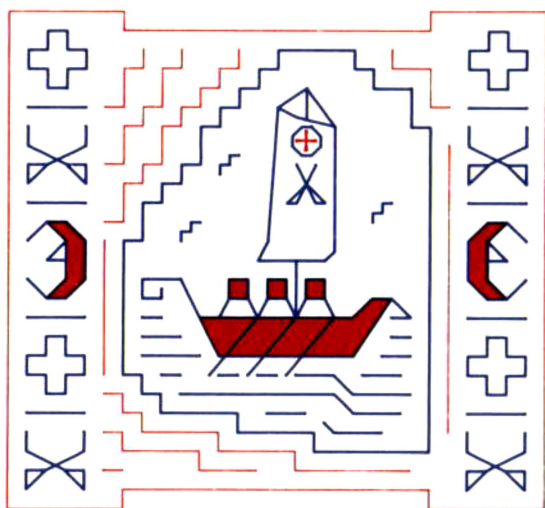

У свої спомини тебе я взяла назавжди:
твій голос, щоб журчав мені
потоками гірськими,
твою усмішку, щоб бальзамічно вгоювала
серце наболіле.
Сьогодні я не можу гратися у загадковість.
Сьогодні—мушу з'ясувати:
тебе я взяла назавжди в своє безрадісне життя.

моїх руках жмуток листків,
Жмуток калини і колосся.
Не йди у моє безголосся.
Сьогодні я сама до тебе прийду.

В твоїй стурбованій уяві
Я намалюю сонечка кульбаб
І вересневу тиху просинь,
Лиш не спиняй фантазії дараб
В думок бурхливім Черемоші.

Ще не причалив корабель зелений
до моїх прагнень берегів,
а я сплела вінок із незабудьок голубих
і у чеканні забарилася
на жовтому піску пустинь Самотности.

Десь небо з морем злилися в обіймах,
над ними тужать білі чайки моїх осиротілих дум.
Вже не одно сторіччя стрясають зорі
іскорки грайливі в нейлоновість віків.

До моїх прагнень берегів
ось-ось причалить корабель зелений,
а я сплітатиму вінки із незабудьок голубих
на жовтому піску пустинь Самотности.

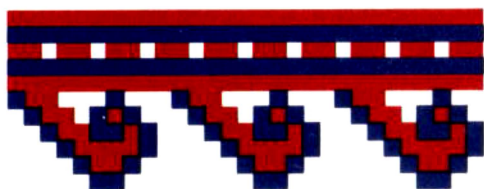

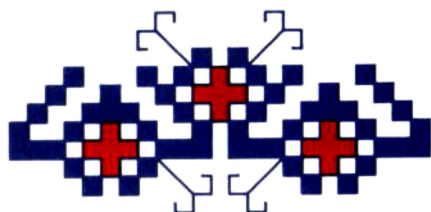
Гаптована сторіночка, гаптована,
Одного ока бистрий лет
А в мому серцеві—штилет!
Хоч так, хоч сяк, хоч позаяк,
Хоч ти давно не мій маяк,
А я чомусь схвильована.

І так, і сяк, і позаяк,
І ти не мій—чужий маяк,
І не мені сторіночка гаптована,—
А я таки... схвильована.

Ми дві ріки...
Мого життя ріка
розлилася бурхливо,
твоя тече спокійно, мовчаливо,
Тобі мій розмах не пасує,
Мені—твоєї глибини бракує.

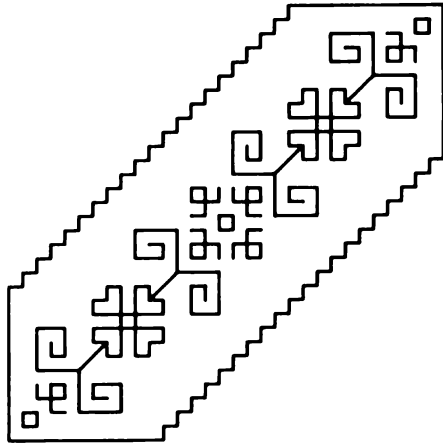

Диво ти моє дивне,
не дивуйся у вересні,
що уст твоїх не торкнувшись,
серця твого не торкнувшись,
я, неznана Ярославна,
сонячним тебе назвала дивом.

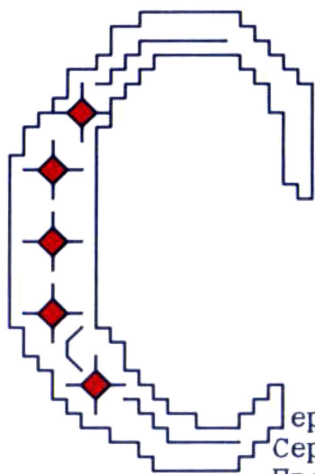
Диво ти моє, диво,
не дивуйся ніколи,
що я біль твій зрозуміла,
біль твій розділила,
біль, що на чужині
евшан-зіллям завше пахне.
... Я—неznана Ярославна.

Я йшла до тебе босоніж і голіруч:
без дому, без диплому.
Лежав на моїх плечах сорок п'ятий рік,
та я його барвінком ніжності присипала.
Збентежена, немов дівча,
перед тобою я стояла.
Ось-ось злетіти мало спрагле слово.
Та море в очі й серце
солону хвилю хлюпнуло.
Ми відійшли, згубилися у суєті,
на плечі тагарем нові роки лягли.
А в мене й досі: ні дому, ні диплому.
Лише барвінок ніжності цвіте.

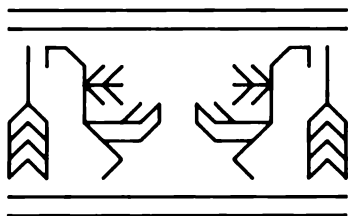

Я снігами чужими плелась,
Хуртовина сліди замітала.
До порога в знеможі припала:
"Двері скоріш відчини
і зітри мені вітер з лиця".

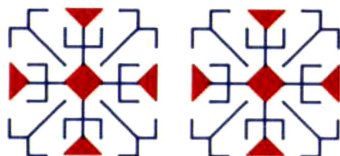
Серце болить мені,
Серце.
Проте,
мої болі для інших—не болі.
Розкриваються наді мною
чужої байдужости парасолі,
а я змоги не маю з-під них утекати.

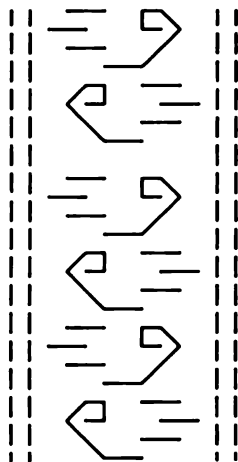
... Серце болить мені,
Серце.

Туги лебідка
голосить в чужині,
падає тоскно
на сніги біло-сині,
а сніг жагуче
п'є її тугу,
тугу-наругу п'є, випиває.
... Біла лебідка
в снігах чужини вмирає.

Стою під зірним
небом самоти.
На устах—тремтінь.
Склеплюю очі,
в очах—пустеля.
Прикладаю до уст сопілку,
сопілка мовчить.
—А за вікном
печалі скрипка схлипує.

На сонних вікнах
Місячні віяла...
Ніч березнева
Тугу навіяла.

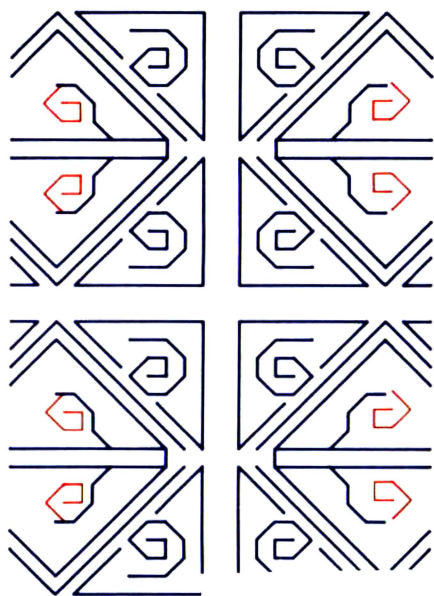
Тугу навіяла
перами, перами,
тіні на стінах
лягли химерами.

Лягли химерами
у серця спомини,
а у повітрі
весняні гомони.

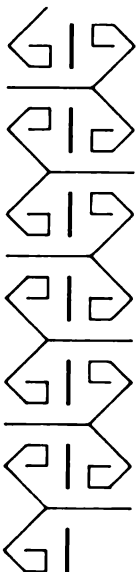
Весняні гомони,
місячні віяла.
Ніч березнева
тугу навіяла.

Чаша весняного дня
Сонцем налита.
Чаша самотного серця
Смутком налита.
Сонце весняного дня,
Смуток самотного серця випий.

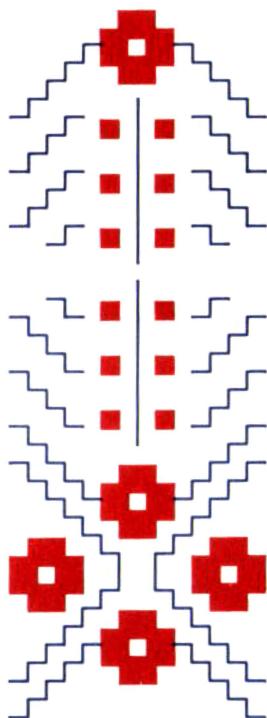

Коли на небі заблумгів
Близнят сузір'я
я прийшла до Крилиці
зачерпнути кінву
власного життя.
В нічній воді
плескалася рибка самотности.
Коли на небо вилється
Сузір'я Водоля
я прийду до Крилиці Часу
вплюснути рибку самотности.

Я вболуюсь у твою вересневість,
в твою срібнясту вечорінь...
Ось тчеться туги пастелевість
І оксамититься розлуки тінь.

Яка важезна одноднєвість
моїх зайстрених хотінь...
Всамітнююсь у твою вересневість,
В твою срібнясту вечорінь.

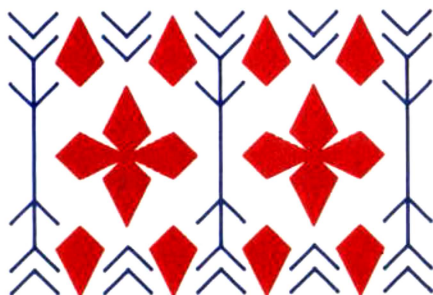
Ще змалечку щоночі
в моїм вікні
з'являлася Печальности зоря,
співаючи тихенько колискову.
Зникаючи у мірадах зір,
вона для мене Шлях Чумацький залишала.

Ще досі тремтить навколо мене
дивосвіт печальної зорі
А Шлях Чумацький—
ув очах і в серці.

Несе мені жовтень
Волошку світанку
очі стуливши
блідим ліхтарям
і кличе на осені храм.

—Моя жовтолиста,
кармінно-багряна,
що за цю квітку
тобі я віддам?—

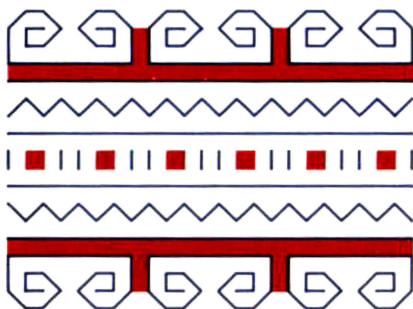
Два листочки моїх долонь
і серця палкого вогонь.

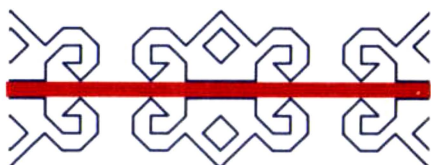

Ромен душі твоєї
білуватий
на моїй лежанці
мов сонце вересневе.
І запрозорився
в твоїх долонях
для мене
білий світ.

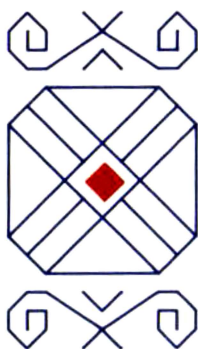
Які сніги, яка завія—
Казкова новорічна ніч!
А я не можу,
я не вмію
заглянути
до твоїх віч.
Біжать Стрибоги навперейми
і розсипають білий пух,
Щедрують Велеси
в цю ніч.
А я не зможу, не зумію
заглянути
до твоїх віч.

Від самоти до самоти
я перекидую мости
і носять гноми смутку сон
до твоїх і моїх вікон.

А ти не йдеш мені навстріч .
Мости розвела тихо ніч.
Колишуть гноми самоту—
твою окремо, і мою.

Вже другий рік
як я без тебе.
вже другий рік
як я з тобою.

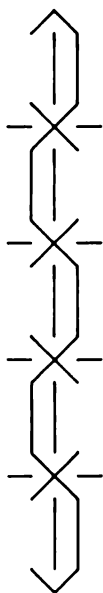
А ти—
в мого
безсоння розбілінь
приходиш
і відходиш
наче тінь...

Десь ночі
шелестить єдваб
а ти говориш:
Досить маю баб...

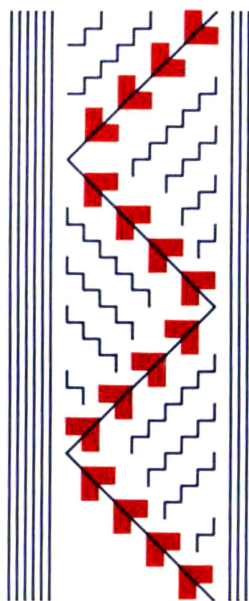
Переді мною
світ в дротах,
а в мому серці
туги цвях.

Переді мною
дев'ять літ
мій біло-біло-
чорний світ

Переді мною
розбілінь.
—А ти зі мною?
Чи лиш тінь?

**А ти, моє кохання,
як росяне світання,
як промені на стінах,
як вечір у ясмінах,
як ніч в коралях зір,
за мною йшло в Сибір...
Над болями і ранами
світилося каштанами
і гаптувало казку,
вливало в серце ласку...**

Білі кетяги, білі!
Побіліла калина...
Сиві скроні, ой сиві!
Посивіла дівчина!

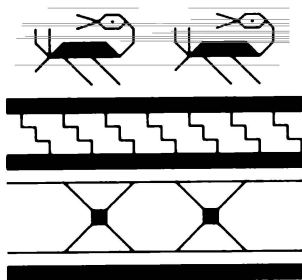
Дум заплутались шнури,
опустились долоні.
Білим снігом зажури
замело оболоні.

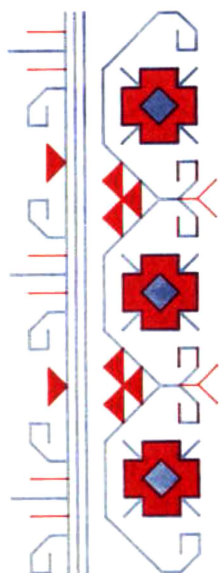
Ти і я.
Я і ти.
Це ми, це ми,
це просто ми,
а не вони.

Ніхто не бачить
Через дим
розлук, розпук,
журби і мук.

І тут світи,
і там світи.
І я не я,
і ти не ти.

І хоч на різних
полюсах планет,
а ми танцюємо
життя балет.

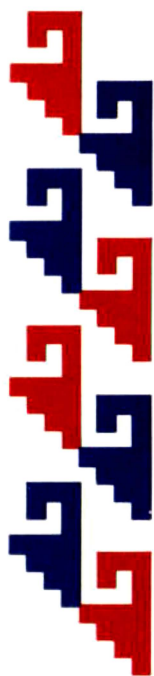

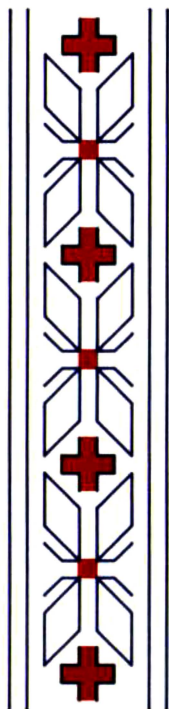
Візьми
любисток дум,
троянду смутку,
волошку туги,
барвінок ніжності,
фіялку вірності,
(Лиш очей
незабудьки віддай).
Сплети із них
нев'янучий вінок,
ще поки в озері очей
золотяться надій купави.

Чорні коні невтомно біжать
Ніч за ними навздогін
Накриває веретами чорними
Гори, поля і ліси.
І тремтять над містами
печальні вогні.
Сіється, сіється
Ніч наді мною,
Білі цяточки зір
впливають на віху,
Вітер зриває омани плащі
А дощі,
вересневі дощі
Заливають шибки
моїх вікон.

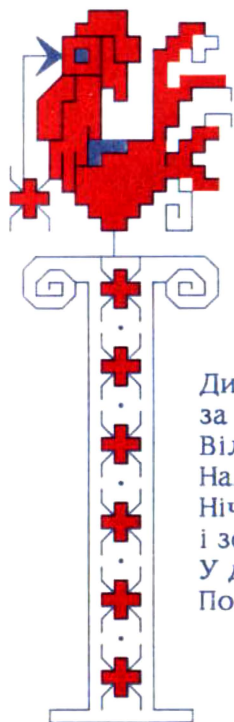

Жаль мені хмар,
хмар пелехатих,
що гонить їх вітер,
мов хан половецький
в полон чужинецький
А хмари припадають
до берега Туги,
що пахне завше
зіллям-євшаном
А вітер їх гонить
Ятаган-ятаганом
в Золоту Клітку,
в гарем Надвечір'я.

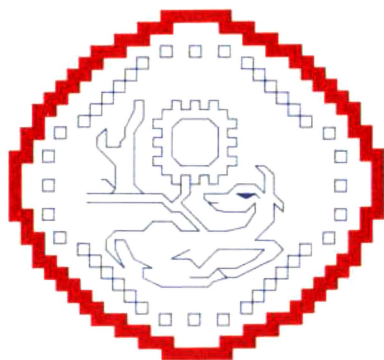

В обійми твої
впасти б
синім надвечір'ям
У твоїх вікнах
зіркою би затремтіти

Бо із чужини
лиш білістю снігів
до тебе можу
говорити.

Дивися, дивися, ось там
за нашим скорботним віконцем
Вільготні поля, левади , лан,
Налилися квітнем і сонцем.
Ніч відпливає останнім човном
і зорі ранкові збирає у ківш...
У день синьовирний, що там за вікном
Подай мені руку скоріш!

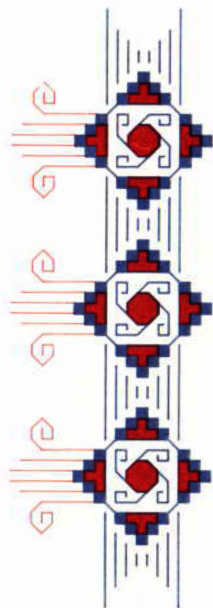

У сузір'я Козерога
простелилася дорога
всіх твоїх надій...

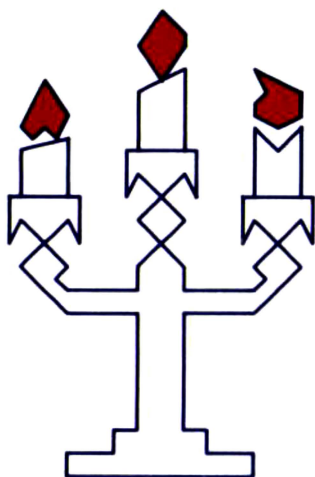
Хоч навколо зими сніжність
хай цвіте у серці ніжність
проліском весни.

Бо ж уляжеться тривога
І в сузір'ї Козерога
блисне день ясний.

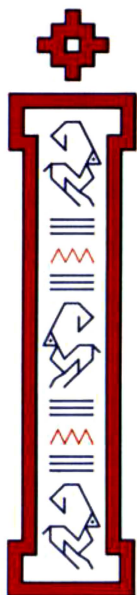
НА
ДРОТАХ
МОВЧАННЯ

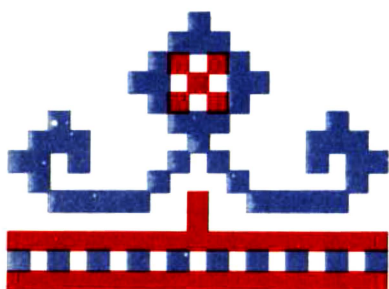
У цілім світі пох атра,
пох атра,
пох атра.
А в моїм серці палає
ватра!

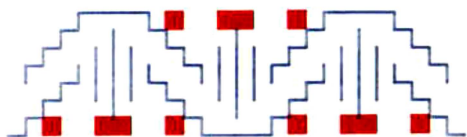
На вітарі життя
Горить лампада серця.
Раптовий вітер осені
Гасить її навік.

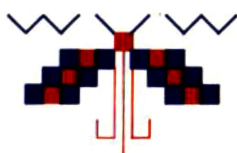
Мчаться олені,
Прудкі олені
Білим навздогін
Чорні летять.
Приходить осінь—
Білі вмирають.
Над білими чорні
Смутком дрижать.

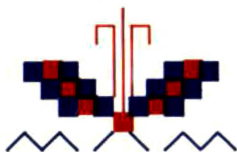
За хмарами сонце душі,
За темними чорними хмарами.
Набігають тривожні вістки
яничарами
і затроєні списи летять.
.....
Сонце душі окривавлене.

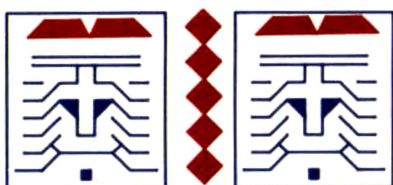

У зближення і самопізнання
спекотний час,
коли душі і серця очі,
зволожені міражним видивом,
небачене за бачене сприймають
на хвилях океанських—
вітер антарктичний припливає.
На горизонті прагнень
у савані снігів
Кіліманджаро.

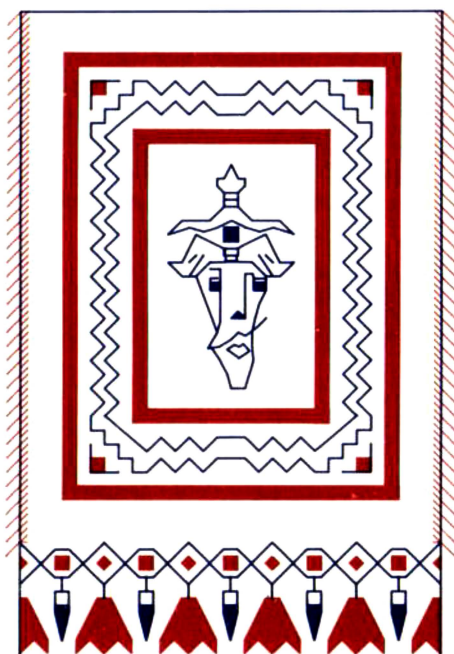
Доокруж
байдужости штахети.
За ними сходять і заходять
квіти болю.
Метелик серця—
з поторощеним крилом,
в очах—тернини буднів.

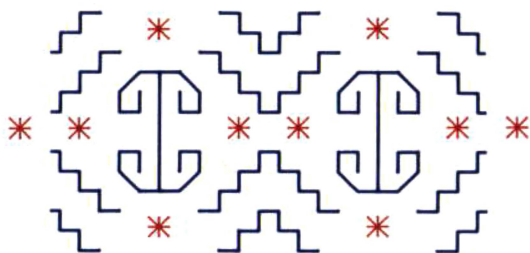

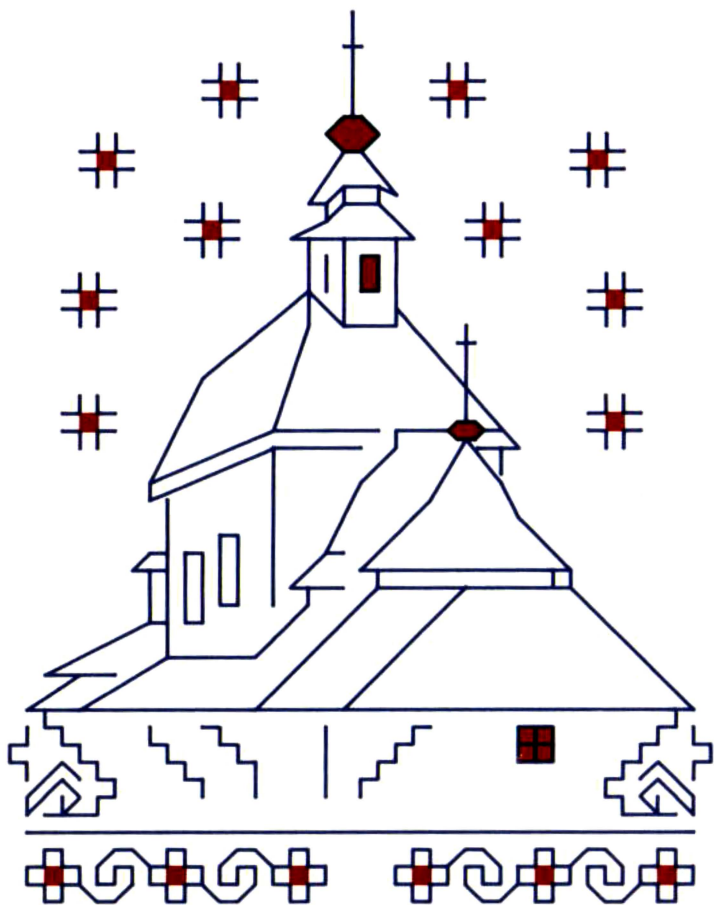
О Вечоре мій вечоровий,
Мій розвеснілий оксамите,
Чому ти завжди сумовитий?

Коругва ночі—на ясні очі,
на спрагле серце—туги килим.
А сни дівочі—дійсність толочить
І розвіває, мов дим.

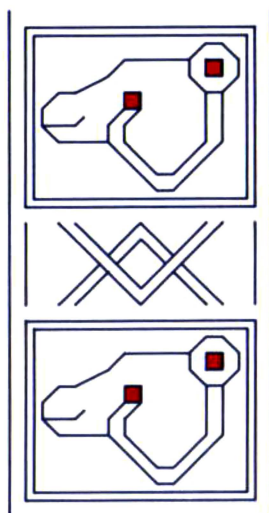
Споночіло.
Зір пізньоспілих світниками
Заблимтів небовид.
В країну безпечальности
пливе сторіками
зеленоруння трав пахких.
Казкове снови тче
Іванова срібніч.
З Купайлом вкупі
липець хороводить
і на запомин
надії зацвіток дарує.
... Визорюється серця
присмуток
в Іванову срібніч.

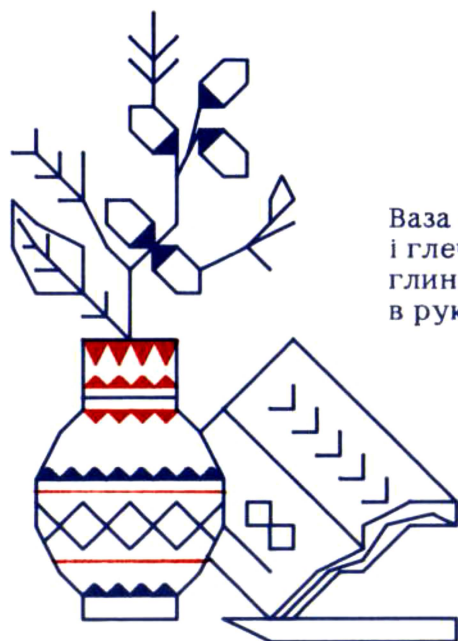
Зелені Карпатські плаї,
Туга трембіти в смереках—
Говерла в мареві снігів.

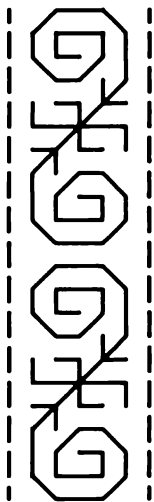
Засніжена гілка,
мов квітка гліцинії,
А в серці—весни аромат.

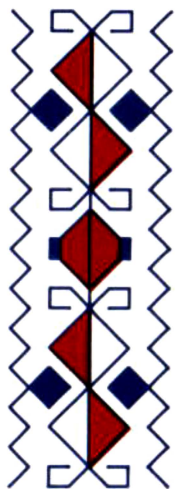
Голова, як олово
і олово в голові.
Пам'ять плавить спогади.

Ваза етруська
і глечик карпатський—
глиняне місиво
в руках гончарів.

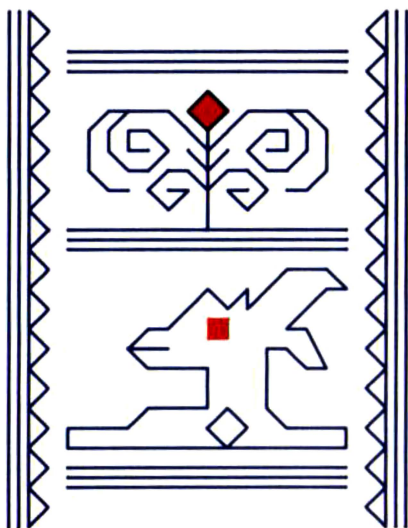
Хоч ми не Пенелопи,
а своїх Одисеїв
чекаємо піввіку терпеливо.
Не золотого, срібного,—
звичайного жіночого піввіку,
напоєного труйзіллям
туги і розлуки,
прасмутку
і прадинокости.

Метелик з Квіткою
цілюються вінчально,
А Сонце їх пече
Ревниво і безжально.

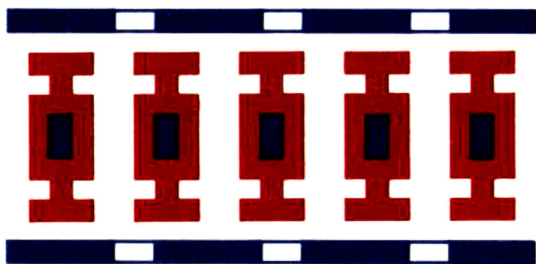

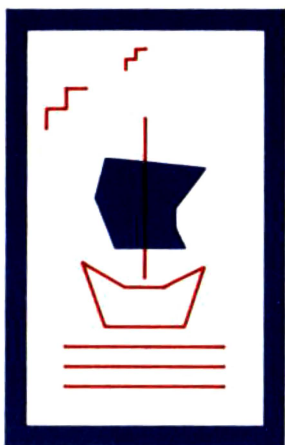
З-за пагорба життя
ледь припорошеного
снігу сивиною
у Березня руці
весняно Пролісок розцвів.

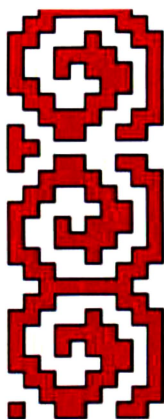
На паполоні снігу
Яр-Ярило з Березолем
Тчуть половецькі узороччя.
... Марена іде в гості.

За частоколом пошуків щоденних
у колесі бажань, страждань,
повертаються ікони дитинства
у німбах сонцесяйних спогадів.
За частоколом пошуків щоденних
вже зріє радість листопадна.

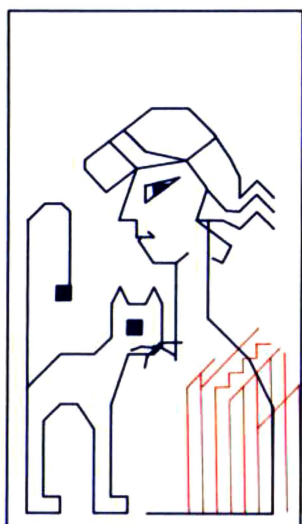

Сонце на небі
виводить гаївку
бруньками набухли дроти,
а прагнень Кораблик
із гавані серця
рветься в заморські світи.

Все більш і більше
життя береги
спалює засуха,
а жадібна пустиня
тягне жовті пальці,
не знаючи, що змінюють
мусони свою путь:
на диво всім
зазеленіє степ сухий,
зарожевіє тамариск.

Самотнє дерево
вдивляється у свою тінь,
самотній кіт
під ліхтарем дрімає.
А у думок моїх глибинь
самотній місяць заглядає.

**На озері Життя
плаває лебідь смутку
за ним
Туги Лебідка пливе**

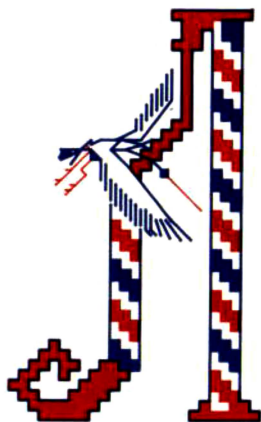

А день, як рік,
І рік, як день...
Торкнувшись того
дня лишень
нових років
потік потік.

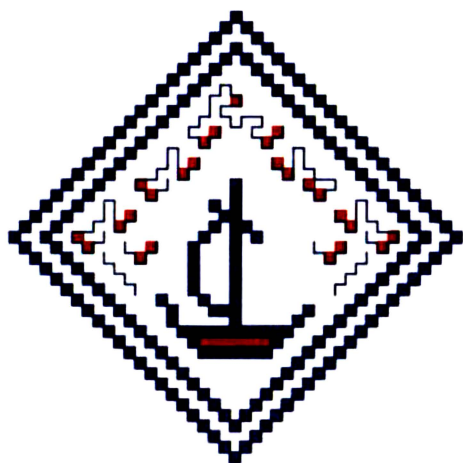
Від очей
блакитніють долоні,
а в долонях
зірки незабудьок.

На дротах мовчання
стікає серце
сивиною самоти.

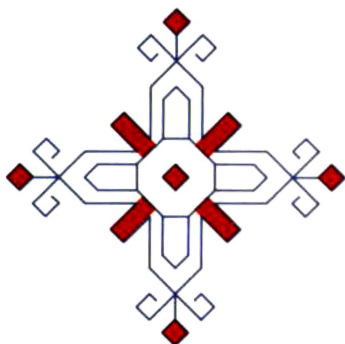

Листя опало.
Листя немає
В чорній жалобі
руки дерев...
На білих могилах
листопад
реквієм виводить.
А віхола
гасить думок свічки
і пам'ять
снігом засипа

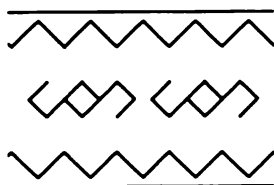

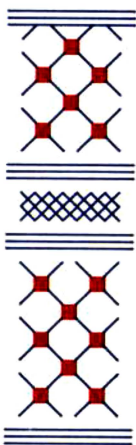
Мулом минулого намулений,
човен життя причалюю
до берегів Самотности.
Човен пірнає і зринає...
Скоріш!
На горизонті Сонце.

Думок ріка
відсвічує
очей далекі зорі.

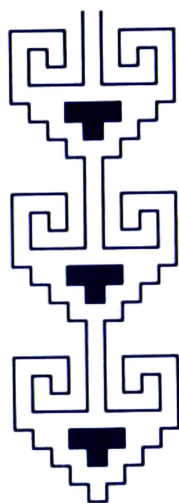

Цукеркою фальші
не засолодиш
полину стосунків
між людьми.

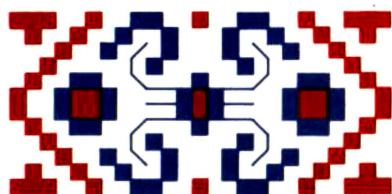
На стінах
плями сонця.
На дротах
грайливі крапельни.
.....
Дощ відшумів.

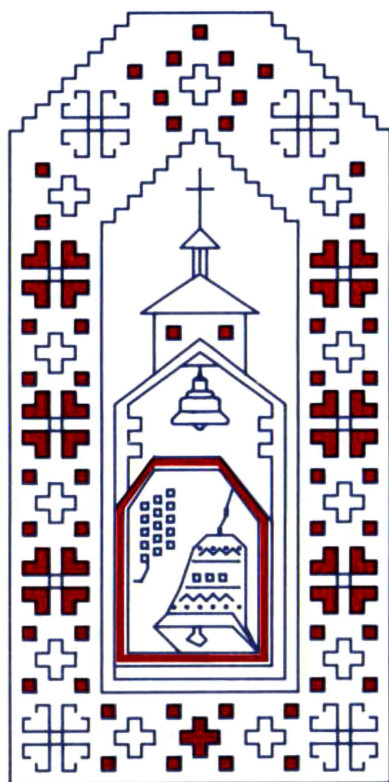

За ніччю день,
за днями ночі
В ріку Часу
занурює
старезний дід Тік-Так.

У моїй батьківщині,
найдорожчій у світі,
як учора, так нині
льон цвіте білим цвітом.
Я Тебе, як святиню,
ношу в серці щоденно
І стає синьо-синьо,
ніжно так, небуденно.
Гасне день і чорніє.
Як завулочки львівські,
Ти у серці світлієш,
моя земле вітцівська.

(31.V.87)

ЯК СУВІЙ ПОЛОТНА

(Короткий спогад про Ірину Сенік)

Розгортаю життя,
як сувій полотна...

Цей вірш Ірина Сенік, або Оріся, як називають її близькі, написала після того, коли за нею вдруге зачинилися двері тюремної камери восени 1972 року.

Вперше її заарештували 19-річною студенткою університету. Десять каторжних років не знищили життєлюбної Орісі. На безжальних тайшетських дорогах вона мріяла про велику любов і писала ліричні вірші. Жила надією на зустріч із рідними—братом, сестрою, мамою, що теж поневірялись по чужині, брутально розкидані з їхнього львівського гнізда. І вишивала—вишивала скрізь і завжди. Здається, в Орісі найулюбленішою іграшкою ще з немовляти мала бути голка з барвистою ниткою. А коли виросла—вишивання стало її потребою, її диханням. Коли після тяжкої операції хребта професор Корнєв у Ленінграді заборонив їй вишивати (вона мусила лежати нерухомо в гіпсі)—Оріся сказала йому: або вишиватиму, або помру. І професор поступився перед впертістю дивної пацієнтки. Вона вишивала лежачи. І вижила, хоч потім іще рік була в гіпсі, кілька років ходила з милицями і на все життя лишилася інвалідом.

В Орісиній торбинці завжди було якесь незакінчене вишивання з нитками, щоб кожної вільної хвилини можна було продовжити роботу. У листопаді 1972 року, коли Ірину Сенік заарештували, в її торбинці була розпочата городенківським безконечником суконка і нитки, голка. Звичайно, все вилучили під час обшуку, бо до камери жодних металевих речей (навіть гапличків чи якихось запинок) брати не дозволено. Оріся оголосила голодівку, вимагаючи своєї роботи. Ціною кількадечної голодівки вона домоглася свого і вишила ту суконку, сидячи на параші (це було найбільш освітлене місце в камері).

Вишивала вона й під час першого ув'язнення, коли все було "не дозволено". Не було ниток—висмикувала з панчіх чи з подертого одягу, не було голки—вишивала риб'-

ячою кісткою... У мене є дорогі подарунки від Ориси: три клаптики зі зображеннями, які Орися вишивала в Тайшеті. Пересічного глядача вразить незвичайна техніка вишивання: таких дрібних і рівних хрестиків, здається, не можна вишити навіть і зі збільшувальним склом, а не те що в концтаборі, після каторжної роботи на лісоповалі, закоцюблими від морозу пальцями. Мене ж вражає в тих вишивках інше: вони зроблені не просто на клаптиках, а на нашивках для невільниківських номерів, що їх носили в'язні на спинах і на грудях (іншої тканини для вишивання не було).

Коли мене привезли до Мордовії в червні 1973 року (Орися приїхала рівно за місяць переді мною), в пам'ять одразу закарбувалися два найяскравіші враження: багато квітів, що їх відвоювали в адміністрації Дарка Гусяк і Катерина Зарицька та плекали їх, як немовлят, і вишивки скрізь: на вікнах і над грубкою в бараці, біля ліжок-нар і на комірцях табірних смугастих суконок у всіх українок (їх було тоді семеро).

Хтось скаже: а навіщо золотити клітку? Певна річ, неволя в будь-якій клітці лишається неволею. І все ж сіра одноманітність тягучої неволі трохи відступала перед працьовитими руками Дарки, що викохувала квіти, й Ориси, що прикрасила барак вишивками на мішковині, яку давали до миття підлоги.

Орися була з-поміж нас найбільш вигадлива. Особливо це збагачувало нас свята. На Миколая, крім традиційних різок, кожна з нас знаходила під подушкою щось вишиване від Ориси, перед Великоднем Орися обкладала якийсь горщик змоченою ватою, висівала насіння жежухи—і на Великодньому столі, хоч не було ні паски, ні жодних писанок, крім мальованих, зате був зелений городець, а на ньому якесь жовте курчатко з ниток. Не було свічок на Різдво—кожна з нас діставала від Ориси по вишиваній свічечці, і ми прикрашали ними соснову гілочку, яку вдалося сховати від наглядачів. Над столом у так званій ідальні чіпляли декоративну Різдвяну закладку, яку вишила Орися за композицією Стефи Шабатури, і колядували аж до відбою...

Не було на чому вишивати—Орися брала відпадки з рукавиць і робила з них диво. У нью-йоркському журналі "Наше життя" є репродукції фрагментів дитячої "Читанки-вишиванки" і моделі кептаря, вишитого на рукавичній

тканині.

Мені пощастило бути з Орисею майже на одному ліжку три табірних роки в Мордовії. В таборі я вчилася від Ориси працьовитості, щедрості, любові до вишивання, постійного неспокою і віри в день прийдешній.

Різноманітні захоплення оволодівали Орисею цілком, витісняючи одне одного. Коли Орися зацікавлювалася скитами чи антами, вона запоєм читала про них усе, що вдавалося видлубати в обмежених можливостях концтабору, і тоді все забарвлювалося в "античний" колір: компонувалися закладки зі скитськими оленями чи баранцями, викликалося на безконечні дискусії Ірку Калинцева, що найбільше хворіла пракореннями, і навіть ім'я мого брата, яке часто згадувалося між нами, звучало, як "Івант".

Потім приходив шал вишивання (якого Орися взагалі ніколи не кидала). Забувалося все інше. До неї зносили найменші клаптики—і з них виходили дивовижні мініатюри: вишивані закладки для книжок, дитячі обереги і пам'ятні монограми-екслібриси. Вишивки народжувалися з блискавичною швидкістю, недарма Івано-Франківська господиня називала її "електричною Іриною".

Пізніше голку витісняли олівці—Орися компонувала взори. В такий час, здається, весь світ вона сприймала, як плетиво орнаментів. Серед ночі щось її підхоплювало, і вона, не помічаючи хрипів і стогонів бараку, навпомацки занотовувала ескізи майбутніх взорів, які їй чи то приснились, чи пригадалися, чи то придибали до неї з далеких Карпат, незважаючи на хуртовину, табірні дроти і тупіт наглядачів попід вікнами.

За якийсь час усе інше витісняло віршування, і вже вона вишивала механічно, і мабуть, вишивка лягала перед її зором римами, тріолетами і словесними образами. Ось ми почули якусь російську пісню по радіо (в таборі був так званий "брехунець"—гучномовець), і взялися перекладати її українською на змагання—хто краще. Щокілька хвилин біля моєї машини в цеху з'являлася Орися зі своїми варіантами перекладу. Переклади виходили різні, ми гарячкували, обстоюючи свої знахідки і сперечаючись за наголоси, наші арбітри не завжди були об'єктивні, і ми гарячкували ще більше. А за якийсь час кепкували самі зі своїх "шедеврів" і вибирали якийсь оптимальний варіант, щоб написати в листі додому. Так

було в нас із кількома віршами російських авторів ("Душа" Кузнєцова, "Дош" Куркіна) та з польськими поезіями Л.Стаффа, Ю.Тувіма. Був в Орисі й оригінальний вірш польською мовою, написаний під час етапу до Мордовії. Перекладаючи його на українську, вже я бігала до Орисі для авторизування.

Więzienie w Charkowie. Noc.
A w mojej głowie myśli moc:
Ile boleści więzienie miesci...

А то раптом з'являвся біля моєї машинки якийсь гостинець "від зайця" з написом: "Киці Мурлиці, що шиє кляті рукавиці"...

Мій в'язничний термін був короткий—4 роки. Про такий термін табірні старожили кажуть: "можна на параші пересидіти". І тепер у моїх спогадах про ті роки переважають ясні кольори. Вдома був син, видно було кінець терміну, і на місці вмерлих ілюзій народжувалися нові.

В Орисі було позаду 10 років сталінських концтаборів плюс 13 відбутих років "довічного" заслання, а попереду 6 років нового табору і 5 років заслання—тепер уже не з рідними, а в самотині в далекому чужому Казахстані—з болячками, з травмами і ранами на душі. Її кольори переважно темні: вишневе з чорним, чорне з жовтим, або просто чорне. В минулому—постійне хилитання між життям і смертю, тяжка хвороба, що в неповних 30 років зробила її непрацездатною, всілякі злигодні й непосильні труднощі, смерть сестри Леоніди, серце якої не витримало і спинилося в засланні—в Анжеросудженську.

Наприкінці 1981 року біля сестриної могили з'явилася ще одна, до щему болюча,—мамина. Ірині дозволили поїхати із заслання на похорон, а живою вона бачила востаннє свою матір щонайменше десять років тому. Про них, найрідніших і безповоротно втрачених, Орися писала:

"Не одно Різдво згоріло скорботною свічкою у вікні мого життя без маминого "Христос родився!". Але я знала, відчувала, що вона з проскурою святою в руці бажає мені так, як наші прадіди за святково-різдвяним столом. А цього року—вона в засвітах". "...Осталася вона

від нас жертв, не даючи взамін і пригорщі скупих радощів".

Ті скупі радощі—це львівські спогади з пластового дитинства, кілька зустрічей на тяжких невільницьких дорогах і 5 років життя на волі—поблизу рідних Карпат. Про них вона постійно думає, говорить і пише.

"Десь там Синєвідне, від якого справді голубієш сам, далі Тухля, Тухолька... Мої щедрі Карпати,—я благословляю червневий день мого Львова, коли вперше побачила його красу, коли закохалася в рідну землю, за те, що маю можливість постійно повертатися думками в нашу рідну ранкову Галичину—без неї я ніхто і ніщо".

Перед другим ув'язненням Ірина Сенік обходила багато сіл на Гуцульщині, збираючи народні взори. Була в неї мрія—видати альбом "100 взорів Космача та його присілків". Мрія не здійснилася, хоч вона збрала сто взорів. 17 листопада 1972 року перекреслило всі її мрії.

Прочитавши на початку 70-х збірку ліричних віршів Ірини Сенік, Вячеслав Чорновіл написав до тієї збірки передмову і назвав її "Жінка, створена, щоб кохати". Єдиними читачами й критиками і збірки, і передмови, були слідчі КДБ, які й обом авторам заплатили однакові гонорари—по 6 + 5 (6 років концтабору плюс 5—заслання).

На подаровану в таборі збірку поезій Юліана Тувіма Оріся попросила написати переклад вірша, який їй найбільше імпував:

Час липкий, наче сніг, і важкий, наче сніг,
загортає в засніжений саван широкий
беззмістовний мій день, безсенсовний мій вік
і даремні сліди моїх плутаних кроків...

ЗМІСТ

- 7 "Розгортаю життя"
- 9 Ірина СЕНИК: Із закапелків пам'яті
13 Наталка [ДАНИЛЕНКО]: Леоніді в альбом
- 15 В МОЇМ СЕРЦІ
- 17 "Задрімало моє сонечко"
18 Тріолет
19 "В моїм горлі клин-клинок"
20 "Замість дротів"
- 21 СМІЄТЬСЯ ХОЛОДНИЙ СИБІР
- 23 "Шість моїх зим"
24 "Під зорями чужими"
25 "Важкою грудю у грудях Грудень"
26 "У храмі, що куполом йому"
27 "В ідальні грає програвач"
28 "Прийшли вже по мене конвої"
- 29 СТАККАТО МОГО СЕРЦЯ
- 31 "Ти відлучись на мент від своїх справ"
32 "Як щемно торкнулась твоя приязнь серця"
33 "У свої спомини тебе я взяла назавжди"
34 "В моїх руках жмуток листків"
35 "Ще не причалив корабель зелений"
36 "Гаптована сторіночка, гаптована"
37 "Ми дві ріки"...
38 "Диво ти моє дивне"
39 "Я йшла до тебе босоніж і голірuch"
40 "Я снігами чужими плелась"
41 "Серце болить мені"
42 "Туги лебідка"
43 "Стою під зірним небом самоти"
44 "На сонних вікнах"
45 "Чаша весняного дня"
46 "Коли на небі заблїмтіло"
47 "Я вболуюсь у твою вересневість"
48 "Ще змалечку щоночі"

- 49 "Несе мені жовтень"
50 "Ромен душі твоєї"
51 "Я розцвіла би в оці твоїм"
52 "Які сніги, яка завія"
53 "Від самоти до самоти"
54 "Вже другий рік"
55 "А ти, моє кохання"
56 "Білі кетяги, білі!"
57 "Ти і я"
58 "Візьми любисток дум"
59 "Чорні коні невтомно біжать"
60 "Жаль мені хмар"
61 "В обійми твої"
62 "Дивися, дивися, он там"
63 "У сузір'я Козерога"

65 НА ДРОТАХ МОВЧАННЯ

- 67 "У цілім світі пох атра"
68 "На вівтарі життя"
69 "Мчаться олені"
70 "За хмарами сонце душі"
71 "У зближення і самопізнання"
72 "Доокруж"
73 "О Вечоре мій вечоровий"
74 "Коругва ночі—на ясні очі"
75 "Споночіло"
76 "Зелені Карпатські плаї"
77 "Засніжена гілка"
78 "Голова, як олово"
79 "Ваза етрусська"
80 "Хоч ми не Пенелопи"
81 "Метелик з Квіткою"
82 "З-за пагорба життя"
83 "На паполоні снігу"
84 "За частоколом пошуків щоденних"
85 "Сонце на небі"
86 "Все більш і більше"
87 "Самотнє дерево"
88 "На озері Життя"
89 "А день, як рік"
90 "Від очей блакитніють долоні"
91 "Листя опало"

- 92 "Мулом минулого намулений"
93 "Думок ріка"
94 "Цукеркою фальші"
95 "На стінах плями сонця"
96 "За ніччю день"
97 "У моїй батьківщині"
- 99 Надія СВІТЛИЧНА: Як сувій полотна (Короткий спогад про Ірину Сенік)

**Збірку Ірини СЕНИК "Сувій полотна" упорядкували
Наталія ДАНИЛЕНКО і Надія СВІТЛИЧНА**

**Видання здійснено коштом Наталії ДАНИЛЕНКО
через З'єднаний Українсько-Американський
Допомоговий Комітет
(ЗУАДК)**

